

ДО

КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТ А Н О В И Щ Е

на Министерския съвет по конституционно дело № 14 от
1999 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Делото е образувано по искане на 53-ма народни представители от XXXVIII Народно събрание за установяване на противоконституционност на разпоредбите на § 35, ал. 3 и 4 от Преходните и заключителните разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 1999 г. (ДВ, бр. 155 от 1999 г.)

Двете разпоредби са част от предвидения в същия закон ред за уреждане задълженията на "Плама" АД към "Балканбанк" АД в несъстоятелност, "Първа частна банка" АД в несъстоятелност, "Международна банка за инвестиции и развитие" АД в несъстоятелност, "Минералбанк" АД в несъстоятелност, "Търговска и спестовна банка" АД в несъстоятелност и "Елитбанк" АД в несъстоятелност.

Съгласно ал. 1 на § 35 държавата встъпва в задълженията на "Плама" АД към тези банки, при условие че бъде утвърден план за оздравяване на "Плама" АД по реда на глава четиридесет и четвърта от Търговския закон. Съгласно ал. 2 от същия параграф държавата прихваща задълженията си към банките с вземанията си към тях, възникнали на основание чл. 5 от отменения Закон за държавна защита на влогове и сметки в търговски банки, за които Българската народна банка е поискала откриване на производство по

несъстоятелност (обн., ДВ, бр. 46 от 1996 г.; изм., бр. 96 от 1996 г.; отм., бр. 49 от 1998 г.)

По силата на ал. 3 на § 35 - първата от оспорените разпоредби, при прихващането се прилага коефициент на редуциране на задълженията на "Плама" АД към търговските банки, изведен от отношението между евентуалната ликвидационна стойност на "Плама" АД, намалена с разходите за възстановяване на околната среда, съотнесена към общия размер на дълговете. Другата оспорена разпоредба - ал. 4, предвижда, че задълженията на "Плама" АД към банките се преоформят като задължения към държавата до размера на вземанията на държавата към тези банки.

В искането се поддържа, че оспорените разпоредби противоречат на чл. 17, ал. 1 и 3 от Конституцията, защото държавата едностранно се разпорежда със собственост, която не ѝ принадлежи, определяйки един по-малък размер на своето задължение към посочените търговски банки и осъществявайки едностранно, без съгласието на кредиторите, заместване в дълг, вследствие на което те се ощетяват. Изтъква се още, че посочените разпоредби противоречат на основното конституционно начало за правовата държава, заложено в чл. 4, ал. 1 от Конституцията - конституционните основи на правовия ред важат в еднаква степен за всички правни субекти, включително за органите на законодателната и изпълнителната власт.

Считаме, че искането на народните представители е неоснователно по следните съображения:

1. Съставянето, изпълнението и отчитането на бюджета е държавна дейност, свързана с управлението на страната. С разпоредбата на чл. 106 от Конституцията ръководството по изпълнението на държавния бюджет е възложено на Министерския съвет и той го организира чрез Министерството на финансите и държавните органи - първостепенни разпоредители с бюджетни кредити (чл. 28 от Закона за устройството на държавния бюджет).

Правоотношенията в тази област имат публичноправен характер и предмет на Закона за държавния бюджет е регулирането именно на тези правоотношения (бюджетен процес, отношения между държавния бюджет и бюджетите на общините и режим на извънбюджетните средства - чл. 1, ал. 2 от Закона за устройството на държавния бюджет). Според § 35 от Преходните и заключителните разпоредби на Закона за държавния бюджет на Република България за 1999 г. държавата чрез министъра на финансите трябва да встъпи в задълженията на "Плама" АД към банките кредитори, обявени в несъстоятелност, при наличието на определените с тези разпоредби условия - план за оздравяване на дружеството и прихващане с коефициент на редуциране на задълженията на "Плама" АД към тези банки.

Именно от публичноправния характер на нормите на Закона за държавния бюджет на Република България за 1999 г. следва, че с § 35 се създават права и задължения само за министъра на финансите като орган на държавна власт - законът, от една страна, го оправомощава да встъпи в тези облигационни правоотношения, а от друга страна, го задължава да изпълни определени изисквания преди и след встъпването.

От тези разпоредби за "Плама" АД и за банките не възникват никакви права и задължения, защото поначало този закон няма за предмет да регулира нито стопанската дейност, нито облигационните отношения между правните субекти. Безспорно е обаче, че той създава практическа възможност за тях да приемат или да откажат предложената от законодателя регулация.

Дали държавата да встъпи в задълженията на едно търговско дружество, при какви условия и в какъв обем, са въпроси на законодателна преценка за целесъобразност (най-вече възможности на държавния бюджет). Законодателят е компетентен да ги реши, естествено като държи сметка за принципите и изискванията на основния закон. Поради това обаче, че се

отнасят до задължение, което държавата сама поема, и което не е свързано със защита на гарантирани основни права или на права, чийто пряк адресат е държавата,, оспорените разпоредби не биха могли и не са в противоречие с принципа на правовата държава, въведен с чл. 4, ал. 1 от Конституцията.

2. Възможно е обемът на поетите от държавата задължения да не удовлетворява "Плама" АД и банките кредитори, поради което те могат да се откажат от уреждане на отношенията си по този ред. От гледна точка на обективните възможности на държавния бюджет да поеме такива задължения ограничителните норми са правно необходими за съответния държавен орган - техен адресат. Създавайки тази правна възможност, законът не променя обема на задълженията на дружеството към банките, което е и извън неговия предмет, а само посочва начина, по който страните биха могли да уредят финансовите си отношения, ако постигнат съгласие за това.

Поради спецификата на Закона за държавния бюджет на Република България за 1999 г. оспорените разпоредби имат едногодишно действие. Безспорно е, че те нямат обратно действие, а действат занапред. Затова не може да се твърди, че засягат придобити права, още по-малко че държавата се разпорежда със собственост, която не ѝ принадлежи. Това би било така; ако § 35 предвиждаше извършените преди закона плащания от "Плама" АД към банките кредитори да се преуредят в съответствие с неговите разпоредби.

Тезата за противоконституционност е поначало опровергана от характера на оспорените разпоредби, които чрез участието на държавата в гражданския оборот осигуряват изпълнение, а не отчуждаване или отнемане на придобити, съществуващи права. Затова и имаме основанията да поддържаме, че тези разпоредби не само не нарушават чл. 17, ал. 1 и 3 от Конституцията, гарантиращ и защитаващ частната собственост, но освен обществения отчитат и охраняват и частния интерес.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Считаме, че по горните съображения искането за установяване на противоконституционност на разпоредбите на § 35, ал. 3 и 4 от Закона за държавния бюджет на Република България за 1999 г. е неоснователно и следва да бъде отхвърлено.